

OBJAŚNIENIA WYRAZÓW I ZWROTÓW

Agnieszka Grażul-Luft

(Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Płock,

e-mail: a_grazul@wp.pl)

EGZOTYCZNE SUPERJEDZENIE I POLSKI SUPERFOOD – O INTERNACJONALIZMIE SUPERFOOD W JĘZYKU POLSKIM

Okres przemian społeczno-polityczno-kulturowych po 1989 roku, odzwierciedlony w zmianach w języku, nie pozostał bez wpływu również na polską leksykę kulinarną.¹ Obyczaje kulinarne, zachowania i czynności związane z jedzeniem są nieodłącznym elementem kulturowym, tożsamościowym.² Andrzej Markowski pisze, że

w nazwach produktów kulinarnych – potraw i napojów – jest zawarta część historii naszej kultury, odzwierciedlonej w języku. (...) Nazwy kulinarne pokazują też związki naszej kultury z kulturami innych narodów. Widać w nich odbicie mód dawno już przebrzmiałych, ale także tych, które właśnie nadchodzą.³

Jak pisze Małgorzata Witaszek-Samborska,

(...) przyczyną przyspieszenia ewolucji słownictwa kulinarnego ostatnich lat są potrzeby nominacyjne wywołane zmianami w polskiej rzeczywistości pozajęzykowej. Pojawienie się na półkach sklepowych mnóstwa nowych produktów spożywczych (...), powstawanie w polskich miastach (...) lokali gastronomicznych z kuchnią etniczną z różnych stron świata, (...) a także podsycany przez media wzrost zainteresowania kuchnią i jedzeniem wywołały aktywność nominacyjną w warstwie leksykalnej związanej z tą sferą ludzkiej działalności.⁴

¹ M. Witaszek-Samborska, *Studia nad słownictwem kulinarnym we współczesnej polszczyźnie*, Poznań 2005, s. 170; M. Lesz-Duk, *Słownictwo kulinarne we współczesnej polszczyźnie*, „Prace Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie, Filologia Polska, Językoznawstwo”, Częstochowa 2002, nr 4, s. 175.

² R. Borysławski, *Posmak niedosytu: kultura jedzenia, jedzenie kultury*, „ER(R)GO. Teoria-Literatura-Kultura”, Katowice 2002, nr 1(4), s. 139.; B. Mi-trenga, *O wspólnotcie od kuchni*, „Świat i słowo”, Bielsko-Biała 2011, 2 (17), s. 76–77; Z. Szromba-Rysowa, *Sposób odżywiania wsi podhalańskiej w świadomości jej mieszkańców. Możliwości i cele badawcze*, „Etnografia Polska” 1991, t. XXXV, z. 2, s. 137.

³ A. Markowski, *Kuchnia w języku, czyli o nazwach produktów kulinarnych* [w:] M. Łozińska, J. Łoziński (red.), *Wokół stołu i kuchni*, Warszawa 1994, s. 129.

⁴ M. Witaszek-Samborska, *Studia nad słownictwem kulinarnym we współczesnej polszczyźnie*, Poznań 2005, s. 170.

Opisane zjawisko, potransformacyjne, obserwujemy nieprzerwanie od ponad 25 lat, jednak od blisko dekady wzrost zainteresowania tematyką kulinarną wydaje się szczególnie nasilony.⁵ Jedzenie, gotowanie i wszystko, co się z nimi wiąże, stało się istotnym elementem kultury masowej. Kulinaria są wszechobecne w stacjach telewizyjnych, zawojowały rynek prasowy, książkowy i Internet. Specjalnością tego środka przekazu są blogi o tematyce kulinarnej. Rośnie popularność pokazów kulinarnych i szkoleń, a znani szefowie kuchni stali się bohaterami kultury masowej. Sfera kulinarna w ostatnich latach została też w sposób bardzo widoczny włączona w inną modną sferę ludzkiej aktywności – związaną ze zdrowym trybem życia, pojmowanym obecnie bardzo szeroko, z włączeniem m.in. odżywiania, kultury fizycznej, ekologii czy psychologii. Internacjonalizm⁶ *superfood* jest niejako wytworem opisanego wyżej zjawiska.

Pojawienie się na gruncie polskim internacjonalizmu *superfood* ma związek z unifikacją języków, „tendencją do zbliżania się i upodabniania pewnych ich elementów”.⁷ Jak pisze Krystyna Waszakowa,

(...) świadczy o tym nie tylko powstanie wspólnego im słownictwa, ale i przejmowanie przez języki słowiańskie cech systemowych, właściwych językom anglosaskiego kręgu kulturowego.⁸

⁵ M. Witaszek-Samborska pisze w cytowanej wyżej pracy, wydanej w 2005 roku, o wzroście zainteresowania tematyką kulinarną, jednak jego intensywność w tamtym okresie wydaje się wprost nieporównywalna z obecnym nasileniem zjawiska.

⁶ Definicję terminu *internacjonalizm* przyjmuję za T. Piotrowskim: „jednostka języka, która zarówno swą formę, jak i przynajmniej jedno ze znaczeń ma podobne do analogicznej (ekwiwalentnej) jednostki w przynajmniej dwóch innych językach, zasadniczo europejskich”; T. Piotrowski, *Internacjonalizm sorki jako element polskiego systemu językowego* [w:] Z. Tichá, A. Rangelova (red.), *INTERNACIONALIZMY V NOVÉ SLOVNÍ ZÁSOBĚ*. Sborník příspěvků z konference Praha, 16.–18. června 2003, Praha 2003, s. 182.

⁷ J. Maćkiewicz, *Wyrazy międzynarodowe (internacjonalizmy) we współczesnym języku polskim* [w:] J. Bartmiński (red.), *Współczesny język polski*, Lublin 2001, s. 555.

⁸ K. Waszakowa, *Złożony charakter procesów włączania elementów obcych do języka polskiego (na przykładzie zapożyczenia celebryta)* [w:] A. Mikołajczuk, K. Waszakowa (red.), *Odkrywanie znaczeń w języku*, Warszawa 2012; <http://doplayer.pl/5454270-Zlozony-charakter-procesow-wlaczania-elementow-obcych-do-jezyka-polskiego-na-przykladzie-zapozyczenia-celebryta.html> [dostęp: 20.07.2017]. O wpływie języka angielskiego na współczesną polszczyznę pisało wielu autorów, m.in.: A. Markowski, *O pojęciu i typach internacjonalizmów semantycznych*, „Poradnik Językowy” 2004, z. 2, s. 39–50; A. Markowski: *Kultura języka polskiego, Teoria. Zagadnienia leksykalne*, Warszawa 2012, s. 142–147; H. Satkiewicz, *Typy zmian w zasobie leksykalnym współczesnej polszczyzny* [w:] K. Handke, H. Dalewska-Greń (red.), *Polszczyzna i Polacy u schyłku XX wieku*, Warszawa 1994, s. 123–127; K. Waszakowa, *Dynamika zmian w zasobie leksykalnym najnowszej polszczyzny*, „Poradnik Językowy” 1995, z. 3, s. 1–12.

Internacjonalność od dawna jest cechą słownictwa kulinarnego, jednak słownictwo najnowsze pochodzi w znacznej części z języka angielskiego (głównie amerykańskiego).

Wynika to z roli Stanów Zjednoczonych w szerzeniu wzorców kultury konsumpcyjnej w Europie i związanej z tym pozycji angielszczyzny we współczesnym świecie (...).⁹

Wydaje się, iż leksem *superfood* również na gruncie języka angielskiego pojawił się dość niedawno, dopiero pod koniec lat 90. XX w.¹⁰ Obecnie można znaleźć jego definicje w internetowych wersjach popularnych słowników, zarówno brytyjskich (np. oksfordzkim),¹¹ jak i amerykańskich (np. Merriam-Webster),¹² nie ma go natomiast w słownikach drukowanych. *Superfood* nie notują również ogólnodostępne, popularne internetowe słowniki, ani angielsko-polskie, ani wielojęzyczne. Wyraz *superfood* można odnaleźć jedynie w serwisie Google Translate. Dlatego narzędzie to, niedoskonałe pod względem jakości dokonywanych tłumaczeń, wyjątkowe zaś z uwagi na zasób analizowanych danych, aktualność i szybkość ich przetwarzania,¹³ posłuży dalej do oceny stopnia internacjonalizacji leksemu.

Nawiązując do systematyki internacjonalizmów leksykalnych przyjętej przez Andrzeja Markowskiego,¹⁴ *superfood* można uznać za monosemiczny internacjonalizm leksykalny (wyraz ma jedno znaczenie i powtarza się ono

⁹ M. Witaszek-Samborska, *Studia nad słownictwem kulinarnym we współczesnej polszczyźnie*, Poznań 2005, s. 171.

¹⁰ W bardzo licznych źródłach internetowych, zarówno polskojęzycznych, jak i angielskojęzycznych, można przeczytać, że termin *superfood* został użyty po raz pierwszy w 1998 roku przez Aarona Mossa w artykule w „Nature Nutrition”. W zasobach internetowych nie można jednak odnaleźć ani samego artykułu, ani nawet, co zastanawiające, żadnych informacji na temat autora o podanym nazwisku i czasopiśmie o nazwie „Nature Nutrition”. Informacja o artykule A. Mossa jest nieustannie powielana w różnych tekstach, nigdzie natomiast nie ma dokładnego opisu bibliograficznego, np.:

<https://www.foodmatterslive.com/news-and-comment/comment/superfoods-how-super-are-they>, [dostęp: 11.09.2017]; <https://dietetycy.org.pl/superfood-czy-superbiznes/> [dostęp: 11.09.2017].

¹¹ <https://en.oxforddictionaries.com/definition/superfood> [dostęp: 20.07.2017].

¹² <https://www.merriam-webster.com/dictionary/superfood> [dostęp: 20.07.2017]. Amerykański słownik zawiera dodatkową informację, że pierwsze znane użycie wyrazu, w piśmie lub druku, pochodzi z 1915 roku (brak dokładniejszej informacji). Nie można jednak tu wykluczyć pomyłki, ponieważ na innej stronie słownika, na której został zaprezentowany pełen wykaz wyrazów, które pojawiły się w 1915 roku, wyrazu *superfood* nie ma; <https://www.merriam-webster.com/words-by-first-known-date/1915> [dostęp: 20.07.2017].

¹³ Więcej o sposobie działania Google Translate tutaj: <http://osnews.pl/google-tlumaczy-jak-dziala-translate/> [dostęp: 20.07.2017].

¹⁴ A. Markowski, *O pojęciu i typach internacjonalizmów semantycznych*, „Poradnik Językowy” 2004, z. 2, s. 41.

w różnych językach). W odniesieniu do kryteriów wyodrębniania internacjonalizmów opisanych przez Jolanę Maćkiewicz¹⁵ w tym wypadku można mówić zarówno o wspólnym etymonie, podobieństwie formy,¹⁶ treści, jak i funkcji komunikatywnej. Pod względem stopnia rozpowszechnienia w grupie wskazanych przez autorkę języków internacjonalizm prezentuje się w sposób następujący: polski, angielski, niemiecki, francuski – *superfood*; hiszpański – *super comida*;¹⁷ rosyjski – brak.¹⁸

Ze względu na fakt, że leksem *superfood* pojawił się na gruncie języka polskiego niedawno i wciąż znajduje się w dość wczesnej fazie upowszechnienia, najbogatszym źródłem przykładów jego zastosowań jest wyszukiwarka Google. Dlatego w niniejszym artykule w głównej mierze będę analizować użycia leksemu znalezione w Internecie (w mniejszym zaś stopniu w prasie drukowanej), traktując globalną sieć jako rozproszony korpus.¹⁹

Najstarszy tekst z użyciem internacjonalizmu *superfood*, który wskazała wyszukiwarka Google, pochodził z października 2006 r. (wyszukiwanie na stronach w języku polskim). Wyszukiwarka wskazuje zastosowania leksemu w kolejnych latach, najpierw jednostkowe, jednak ze znaczną tendencją rosnącą. Ostatnie lata to już lawinowy wzrost popularności leksemu. W lutym 2015 roku było blisko 10 mln wskazań, w czerwcu 2017 wyszukiwarka znalazła 118 mln wyników.

Internacjonalizm *superfood* nie jest notowany w słownikach języka polskiego.²⁰ W 2016 roku jego definicja pojawiła się na stronie projektu

¹⁵ J. Maćkiewicz, *Internacjonalizmy frazeologiczne a językowy obraz świata (na przykładzie frazeologizmów morskich)*, „Poradnik Językowy” 1988, z. 7, s. 644–648; <https://poradnik-jezykowy.uw.edu.pl/issue/1007> [dostęp: 20.07.2017].

¹⁶ Identyczna forma pisana w jęz. angielskim, polskim, niemieckim, francuskim, z niewielkimi różnicami w wymowie.

¹⁷ *comida* – 1. <jedzenie, pożywienie, strawa>; 2. <obiad>; <https://ling.pl/sownik/hiszpa%C5%84sko-polski/comida> [dostęp: 20.07.2017].

¹⁸ W tłumaczu Google w wypadku języka rosyjskiego pojawia się wyraz nie-notowany w słownikach języka rosyjskiego, mający wskazania w wyszukiwarce Google, natomiast z trudnym do określenia znaczeniem (może rodzaj nowego, modnego potocyzmu). Dlatego wynik ten uznaję za błędny.

¹⁹ O wadach i zaletach posługiwania się danymi z Internetu jako korpusem pisali między innymi: A. Kilgariff, *Web as a corpus*; <https://www.kilgariff.co.uk/Publications/2003-KilgGrefenstette-WACIntro.pdf> [dostęp: 20.07.2017]; T. Piotrowski, *Internacjonalizm sorki jako element polskiego systemu językowego* [w:] Z. Tichá, A. Rangelova (red.), *INTERNACIONALIZMY V NOVĚ SLOVNÍ ZÁSOBĚ. Sborník příspěvků z konference Praha, 16.–18. června 2003*, Praha 2003, s. 184–185; K. Waszakowa, *Złożony charakter procesów włączania elementów obcych do języka polskiego (na przykładzie zapożyczenia celebryta)* [w:] A. Mikołajczuk, K. Waszakowa (red.), *Odkrywanie znaczeń w języku*, Warszawa 2012; <http://docplayer.pl/5454270-Zlozony-charakter-procesow-wlaczania-elementow-obcych-do-jezyka-polskiego-na-przykladzie-zapozyczenia-celebryta.html> [dostęp: 20.07.2017].

²⁰ Nie ma go również w słowniku ani korpusie na stronie sjp.pwn.pl.

Najnowsze słownictwo polskie, Obserwatorium Językowe Uniwersytetu Warszawskiego:²¹ *superfood* ‘nieprzetworzone pokarmy lub składniki, które uchodzą za szczególnie odżywcze i mają pozytywnie wpływać na zdrowie i samopoczucie’.²²

Z analizy dostępnych w Internecie tekstów, w których leksem *superfood* wystąpił, można wnioskować, że znajduje się on w początkowej fazie upowszechnienia w języku polskim, ponieważ pojawia się opatrzony metajęzykowym komentarzem. Wyjaśnienie zazwyczaj pojawia się już na początku tekstu:

w tytule – *Polska Superfood, czyli żywność o niezwykłych właściwościach*;²³
we wstępie – *W królestwie pokarmów roślinnych wiele jest takich, które zasługują na naszą szczególną uwagę. Można je określić mianem superfood, ponieważ ich właściwości i wpływ na nasz organizm jest niebywale korzystny*;²⁴

w wypadku wywiadów w pierwszym pytaniu – *Czym jest super żywność? Dr Joanna Neuhoff-Murawska: Jest to żywność, która w swoim składzie zawiera wyjątkowo cenne dla organizmu człowieka składniki*.²⁵

Jedną z głównych metod objaśniania terminu jest swoisty przekład na język polski. Pierwsza część złożenia prefiksoidalnego *superfood*, czyli popularny we współczesnej polszczyźnie, wyrażający ekstremum morfem *super-*, traktowany jest jako przyswojony i zwykle nie jest tłumaczony. Przekład dotyczy drugiej części *compositum*. Po przetłumaczeniu leksem przyjmuje najczęściej następujące postaci: *superżywność*, *superjedzenie*, *superprodukty*. Rzadziej występują leksemy: *superdieta*, *superodżywianie*, *superposilek*. W analizowanych tekstach nie zabrakło też jednak jednostkowych prób tłumaczenia całości złożenia: *nadjedzenie*²⁶ i *żywność nadzwyczajna*.²⁷

²¹ Realizatorzy projektu wyjaśniają: *Projekt pod nazwą „Najnowsze słownictwo polskie” powstał z myślą o rejestracji nowych wyrazów, które pojawiają się w języku niemal co dzień i są świadectwem zachodzących wokół nas zmian. (...)* [<http://nowewyrazy.uw.edu.pl/projekt.html>, dostęp: 13.07.2017].

²² <http://nowewyrazy.uw.edu.pl/haslo/superfood.html> [dostęp: 13.07.2017]

²³ <http://www.sztukaodzywiania.pl/home/278-polska-superfood-czyli-zywnosc-o-niezwyklych-wlasciwosciach> [dostęp: 21.07.2017].

²⁴ <https://www.instagram.com/p/BVhMq0YBpPE/> [dostęp: 21.07.2017].

²⁵ <http://www.newsweek.pl/styl-zycia/superfoods-co-to-jest-superfood-i-jakie-ma-zalety-,artykuly,355926,1.html> [dostęp: 21.07.2017].

²⁶ <http://www.milionkobiet.pl/zdrowie/zdrowie-odzywianie/superfood-czyli-super-jedzenie-w-super-cenie,24147,1,a.html> [dostęp: 21.07.2017]. Leksem pojawił się w tekście w zapisie: *nad-jedzenie*. W opracowaniu przyjmuje zapis prawidłowy wyrazu: *nadjedzenie*; podobnie w wypadku wyrazów z *super-*, które często zapisywane są rozdzielnie, np. *super jedzenie*.

²⁷ <http://docplayer.pl/34016892-Superfoods-zywnosc-nadzwyczajna.html> [dostęp: 21.07.2017].

Internacjonalizm jest definiowany również poprzez odniesienie do grupy pokarmów i produktów leczniczych.²⁸ Ich rejestry są mniej lub bardziej rozbudowane, listę najczęściej używanych tworzą: *amarantus*, *chia* (szałwia hiszpańska), *chlorella*, *czystek*, *jagody accai*, *jagody goji*, *kurkuma*, *maca* (korzeń), *morwa*, *olej kokosowy*, *orzechy pekan*, *quinoa* (komosa ryżowa), *spirulina*, *zielona herbata*, *żeń-szeń*. Na uwagę zasługuje fakt, że wiele wskazanych leksemów zaczęło upowszechniać się na gruncie języka polskiego niejako w połączeniu z internacjonalizmem *superfood*. Moda na *superfood* pociągnęła za sobą popularyzację nazw, takich jak np. *jagody goji*, *chia* czy *amarantus* (do tej pory znany w Polsce jako roślina ozdobna o nazwie *szarłat*).

Ta międzynarodowa lista, początkowo przyjęta dość entuzjastycznie, z czasem stała się przedmiotem krytyki:

Superfood, czyli superżywność, stanowi jedzenie, które słynie z zawartości unikalnego zestawu składników odżywczych (...). Z reguły do tej grupy zalicza się „rarytasy” importowane z zagranicy, podczas, gdy wiele krajowych produktów nie odbiega od nich właściwościami. W dodatku – są o wiele tańsze.²⁹

Konsekwencją tego zjawiska jest rozpowszechnienie kolokacji *polskie superfoods*. Utworzenie listy *polskich superfoods* doprowadziło do popularyzacji polskich nazw produktów jeszcze do niedawna niezbyt modnych (np. siemię lniane, jarmuż, rokitnik, gwiazdnica, sok z brzozy, głąg, czosnek niedźwiedzi). Ponadto, na zasadzie kontrastu wobec określenia *polskie superfood*, pojawiły się kolokacje: *zagraniczne superfoods*, *egzotyczne superfoods*, *amerykańskie superfoods*, *azjatyckie superfoods*, *drogie superfoods*.

Interesująca jest aksjologizacja będąca wynikiem wyodrębnienia listy polskich *superfoods*. Argumenty przemawiające za polskimi produktami, np. związane z niższą ceną, świeżością czy czynnikami proekologicznymi, opatrywane są swoistą warstwą wartościującą:

- Polskie superfood – cudze chwalicie, swego nie znacie.³⁰
- Superfoods – Polacy nie gęsi i swoją zdrową superżywność mają.³¹

Zwrot w stronę naszych rodzimych dóbr i promocja polskiej żywności nie pociągnęły jednak za sobą podobnej zmiany na gruncie językowym. Nadal dominuje leksem *superfood*, a leksemy z przetłumaczonym

²⁸ Na listach znajdują się rośliny, roślinne produkty żywnościowe, produkty lecznicze na bazie np. korzeni czy alg.

²⁹ <http://www.ekologia.pl/styl-zycia/zdrowa-zywnosc/superfood-po-polsku,22723.html> [dostęp: 21.07.2017].

³⁰ <https://igimag.pl/2017/05/polskie-superfoods-cudze-chwalicie-swego-nie-znacie/> [dostęp: 21.07.2017].

³¹ <http://pl.blastingnews.com/zdrowie/2015/06/superfoods-polacy-nie-gesi-i-swoja-zdrowa-superzywnosc-maja-00434977.html> [dostęp: 21.07.2017].

na język polski elementem *food* pojawiają się jako metajęzykowy komentarz lub synonimiczny zamiennik, stosowany w celu uniknięcia powtórzeń w tekście.

Z analizy zastosowań internacjonalizmu *superfood* wynika, że nie pojawiła się żadna forma spolszczenia w zapisie angielskiego wyrazu *food*. Na stronie Obserwatorium Językowego Uniwersytetu Warszawskiego przy definicji wskazano wzór odmiany (*rzecz. m żywotny lub rzeczowy ndm lub odm, lp. D. superfoodu, Ms. superfoodzie, lm M. superfoods lub superfoody, D. superfoodsów lub superfoodów albo MDCBNMs. superfoods*). Wydaje się jednak, że leksem przede wszystkim traktowany jest jako nieodmienny. Zdecydowanie przeważa też forma mnoga *superfoods* w stosunku do formy *superfoody* utworzonej zgodnie z polskim wzorcem.

Internacjonalizm *superfood* jest popularny w Internecie szczególnie w obszarach związanych ze zdrowym trybem życia. Jednocześnie sytuowany jest raczej nie jako termin z zakresu dietetyki, lecz marketingu. Jeśli pojawia się w dyskursie naukowym w obrębie dietetyki, to bardziej jako przedmiot krytycznej oceny, np.:

Naukowcy i specjaliści żywienia mają wątpliwości. – Superfoods, termin, którym określone są te produkty, to chwyt marketingowy. Większość z nich ma swoje znakomite odpowiedniki w polskiej żywności (...).³²

W definicji w popularnej Wikipedii (na pierwszym miejscu wskazań w większości wyszukiwań Google) *superfood* też uznaje się za

termin marketingowy wykorzystywany do określania nieprzetworzonej żywności pochodzenia naturalnego, rzekomo bogatej w składniki odżywcze, których ilość i właściwości mają działać korzystnie na organizm człowieka.³³

Perspektywa marketingowa jest dokładnym odbiciem zjawiska zaistniałego u źródła, czyli w tekstach angielskojęzycznych, zarówno angielskich, jak i amerykańskich.³⁴

Nie ulega wątpliwości, że internacjonalizm *superfood* pojawił się w języku polskim na fali mody, doskonale wpisując się w coraz bardziej wyspecjalizowany trend będący swego rodzaju częścią wspólną mody na kulinaria i mody na zdrowy tryb życia. Interesującym zjawiskiem jest wyodrębnienie nurtu tzw. *polskich superfoods* i związany z tym aspekt wartościujący. Wiele wskazuje jednak na to, że i to zjawisko jest wynikiem przeniesienia globalnej mody na grunt polski, można bowiem zna-

³² Dossier. Co ty wiesz o superjedzeniu, „Newsweek Zdrowie” 2017, 1, s. 20.

³³ <https://pl.wikipedia.org/wiki/Superfood> [dostęp: 25.07.2017].

³⁴ między innymi w artykułach: <http://www.healthline.com/health-news/how-superfoods-like-bulletproof-coffee-get-popular-012715#9> [dostęp 25.07.2017]; <http://news.bbc.co.uk/1/hi/health/6252390.stm> [dostęp: 25.07.2017].

leżć w sieci listy np. hiszpańskich czy niemieckich *superfoods*.³⁵ Już po wstępnej analizie użycia leksemu przeprowadzonej w 2015 roku można było odnieść wrażenie, że to modny wyraz. Nawiązując do wyników wyszukiwania Google, obecnie można mówić o nawet kilkunastokrotnym wzroście popularności w ciągu dwóch lat. Moda na zdrowe odżywianie nie wydaje się przemijać, co może skutkować dalszym upowszechnianiem się internacjonalizmu. Być może z *superfood* stanie się podobnie jak z *aerobikiem*. Popularność tego rodzaju aktywności fizycznej minęła, ale wyraz *aerobik* został zaadaptowany i jest notowany w słownikach. Wydaje się, że obecna młodzież nie wie zbyt dokładnie, co ten wyraz oznacza, a sam aerobik ewoluował w aqua aerobik i jest popularny przede wszystkim wśród osób starszego pokolenia.

³⁵ <http://www.harpersbazaar.de/zeitgeist/gesund-essen-12-deutsche-superfoods> [dostęp: 25.07.2017]; <http://daniscience.com/superalimentos-espanoles/> [dostęp: 25.07.2017].